

О. В. Поліщук¹**І. В. Севостьянов¹****О. В. Христич¹**

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ШЛЯХОМ АКТИВІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ З ВИКЛАДАЧАМИ

¹Вінницький національний технічний університет

Вступ

Якість підготовки усіх фахівців в умовах сьогодення визначається не лише рівнем і глибиною їх знань, але й набутими професійними вміннями, які дозволяють їм нестандартно вирішувати проблеми, що виникають у процесі трудової чи іншої діяльності, забезпечувати ефективну взаємодію з людьми на основі встановлення міжособових стосунків. Система освіти у вищих навчальних закладах, які забезпечують підготовку фахівців, має оперувати широким набором засобів, що забезпечують розвиток відповідних умінь. Одним з основних моментів є спільна зацікавленість, яка повинна мати місце у стосунках викладача та студента: спираючись на взаємозацікавлені стосунки і будучи їх безпосереднім учасником, студент сприйматиме застосовувані способи спілкування не тільки як норму, але й як свій індивідуальний вибір.

Педагогічний вплив викладача як педагога та зацікавленість студента як здобувача знань в системі «викладач – студент» являє собою комплекс безпосереднього та взаємного впливів суб'єктів системи, які беруть участь в спільній діяльності на основі поставленої мети професійної освіти. Подібна взаємодія має значення й з позиції ціннісних складових спілкування, а саме: соціальної, культурної та особистісної, тому що саме ця взаємодія в системі «викладач – студент» формує такі ціннісні пріоритети та якості майбутнього фахівця, як людяність, об'єктивність, освіченість, професіоналізм тощо.

Слід також брати до уваги той момент, що процес взаємодії в межах системи «викладач – студент» протікає в умовах зіткнення цілей, інтересів, принципів позицій, мотивів, власного життєвого досвіду, що спричиняє зміни у діалектичних принципах наукового і філософського сприйняття об'єктивних закономірностей загальних правил під час навчального процесу.

Ефективність навчального процесу під час занять визначається рядом факторів (чітким визначенням основної мети спільної діяльності, адекватності педагогічних підходів до кожного конкретного завдання, активності та цілеспрямованості самих студентів тощо). Важливу функцію в таких умовах відіграє чинник оптимального та раціонального вибору використовуваних методів навчання, застосування яких в умовах окремого навчального закладу забезпечує якісний рівень підготовки студентів. Протягом останніх років вдосконалюються та розвиваються методи активного навчання (взьюкопрямовані лекції, дискусійні заняття, вирішення ситуаційних задач, комбіновані пари, конференції, рольові та ділові ігри, використання мультимедійних технологій тощо), які, разом з загальноприйнятими (роз'яснення, розповідь, опрацювання літературних джерел, бесіди, покази, демонстрації тощо), сприяють інтенсифікації, оптимізації, підвищенню якісних та результативних показників навчального процесу у вищих навчальних закладах [1].

Результати дослідження

Організація та сам навчальний процес залежать від багатьох факторів, присутніх у співпраці викладача зі студентами. Зокрема до цих факторів можна віднести:

- методологічну культуру спілкування;
- психолого-педагогічну культуру спілкування.

Покращення методологічної культури науково-викладацького складу дозволяє забезпечити максимально ефективне використання методичних досягнень і способів формування знань у студентів [2].

До числа основних складових методологічної культури можна віднести:

- знання останніх досягнень у сфері методології, володіння уміннями і здатністю застосовувати принципи, провідні методи та сучасні засоби вищої освіти;
- організацію навчання і формування педагогічного процесу, розуміння основ, окреслення і власний підхід до розв'язання завдань, що постають перед педагогікою на сучасному етапі;
- знання основних проблем сучасної освіти;
- розуміння структури знань та їх логічної взаємопов'язаності, забезпечення їхньої взаємозгодженості;
- відчуття основних тенденцій і напрямків розвитку знань, знання засобів і методів їх отримання;
- діалектичне і системне мислення, сформованість творчого ставлення до професійної діяльності, присутність зацікавленості у самовдосконаленні, достатня орієнтованість і компетентність у різних сферах пізнання, в теорії і методиці викладання предмета.

Тож, з одного боку, викладачі – це фахівці, які можуть впливати на студента своїми особистісними якостями, різноманітними досягненнями у науковій та освітній діяльності, ефективно поєднують ведення навчально-виховного процесу з науковою роботою та дослідженнями, що дозволяє розвивати у студента здатності і бажання усвідомлювати основи та підгрунтя процесів, які відбуваються у природному та антропогенному середовищах. З іншого боку, викладач – провідна фігура навчально-освітнього процесу. Він співпрацює зі студентами на основі базових принципів освіти, що спрямовані на комплексну підготовку фахівців відповідної кваліфікації, а також на їх духовне становлення і формування як особистостей.

Для забезпечення ж ефективності професійно-педагогічного спілкування викладачеві необхідно оволодіти психолого-педагогічною культурою спілкування, що відповідає основним принципам гуманізму [3]:

- знати психологію студентського віку та психологічні особливості конкретної студентської аудиторії;
- об'єктивно оцінювати поведінкові реакції, комунікативну активність окремих студентів, адекватно емоційно реагувати на них;
- уміти швидко організувати аудиторію і привернути її увагу до змісту заняття (прийоми самопрезентації і динамічного впливу), залучати до активної навчальної роботи всіх студентів;
- вибирати такий спосіб своєї професійної поведінки, який найкраще відповідав би психологічним особливостям і психічному стану студентів;
- володіти прийомами стимулювання інтелектуальної ініціативи й пізнавальної активності студентів, умінням організувати діалогічну взаємодію;
- своєчасно коригувати свій комунікативний задум відповідно до реальних умов педагогічної взаємодії;
- аналізувати процес педагогічного спілкування, встановлювати співвідношення мети, засобів і результатів комунікативної взаємодії.

Тож професійно-педагогічне спілкування сприяє передачі громадянських, національних, професійних і моральних цінностей. Воно формує духовний світ студента та презентує модель його майбутньої професійної поведінки, є сферою реалізації викладачем своїх сутнісних сил через процес персоналізації, «транслявання» свого «Я» на особистість студента. Спілкування з викладачем допомагає студенту самоствердитися в новій соціальній ролі «студента» і «майбутнього фахівця». Воно сприяє формуванню соціально-професійного аспекту його «Я-концепції», коригує самооцінку та визначає перспективи особистісного зростання в навчально-професійній сфері. Саме через педагогічне спілкування в студентів виникає мотив самоосвіти й професійного самовиховання, бажання брати участь у науково-дослідній роботі.

Дослідження в сфері педагогічної психології показують, що значна частина педагогічних труднощів обумовлена не стільки недоліками наукової та методичної підготовки викладачів, скільки деформацією сфери професійно-педагогічного спілкування [4].

Серед багатьох відомих класифікацій стилів керівництва викладача можна виділити таку [5]:

- авторитарний (самовладний стиль керівництва), коли викладач здійснює одноосібне управління колективом студентів, не дозволяючи їм висловлювати свої погляди і критичні заува-

ження, педагог послідовно висуває до студентів окремі вимоги та здійснює жорсткий контроль за їх виконанням;

- авторитарний (владний) стиль керівництва допускає можливість студентам брати участь в обговоренні питань навчальної теми або колективного життя, але рішення, у підсумку, приймає викладач відповідно до своїх установок;

- демократичний стиль передбачає увагу та врахування викладачем думок студентів, він прагне зрозуміти їх, переконати, а не карати, веде діалогічне спілкування на рівних;

- стиль ігнорування характеризується тим, що викладач прагне якомога менше втручатися в життєдіяльність студентів, практично усувається від керівництва ними, обмежуючись формальним виконанням обов'язків передачі навчальної та адміністративної інформації;

- самовідвідний, конформний стиль, що проявляється в тому випадку, коли викладач усувається від керівництва групою студентів або сліпо дослухається до їх бажань;

- непослідовний, алогічний стиль – викладач, залежно від зовнішніх обставин і власного емоційного стану, здійснює будь-який з названих стилів керівництва, що веде до дезорганізації та ситуативності системи взаємин викладача зі студентами, до появи конфліктних ситуацій.

Кожен з розглянутих стилів спілкування зі студентами може і повинен мати місце під час організації навчального процесу.

Першим і основним видом занять є лекція, яка являє собою інформаційно-повідомлювальний виклад матеріалу з елементами проблемності і наочності. Залежно від основної мети та теми проведення лекції вона може бути вступною, проблемною, з елементами бесіди, настановною, інформаційною, підсумковою. Відповідно до цього можна використати такі методи викладання, як монолог, бесіда, проблемний виклад, ілюстрація, демонстрація і поточний контроль знань.

В таких умовах досвід викладача у читанні лекцій з навчальної дисципліни дозволяє відійти від повного читання тексту лекції в аудиторії і вести вільну розповідь з поясненням.

Для того, щоб лекційні заняття не вели до пасивного сприйняття наукової інформації студентами, необхідно застосовувати проблемний підхід. Врахування того, що лекція монологічна лише за формою, можна обирати діалогову форму її проведення, проте в такому випадку необхідно контролювати зміст діалогу та запобігати відхиленням від основної теми. Такий підхід дозволить активізувати мислення аудиторії та залучити слухачів до формулювання висновків, спираючись також і на матеріали попередніх занять, та пов'язати дану тему з відомими аудиторії фактами чи з власним досвідом.

Кожен викладач має свій оригінальний стиль читання лекцій і, відповідно, по-різному проводить такі заняття. Але, все ж таки, лектор повинен дотримуватися типових правил проведення лекційних занять:

- мовлення має бути чітким, виразним, достатньо голосним;

- проведення лекції не має перетворюватись на дослівне читання тексту або цитування підручників чи нормативних документів, тому слід говорити по пам'яті та робити короткі відступи;

- слід тримати в полі зору більшість присутніх в аудиторії і подовгу не зупиняти погляд на якійсь одній точці або ж дивитися у вікно;

- мовлення не має бути квапливим і монотонним, тому потрібно змінювати інтонацію та темп;

- під час лекції не варто відхилятися від основного змісту;

- можна практикувати повтори основних моментів підтримки уваги аудиторії упродовж лекції та задавати питання;

- потрібно бути тактовним і в той же час вимогливим, виявляти інтерес до всього, що відбувається на занятті.

З метою досягнення поставлених завдань лекції викладач може додатково вдаватися до спогадів, що пов'язані з власним навчанням чи трудовою діяльністю, розповісти дотепний та пристойний жарт, застосувати технічні засоби навчання, використати коротке та дослівне цитування літератури.

Так, викладач під час лекції може не притримуватись якогось одного стилю викладу, а варіювати їх залежно від етапу заняття чи частини лекційного матеріалу.

Важливе місце в початковому процесі посідають лабораторні і практичні заняття, основною метою яких є удосконалення початкових навичок і умінь та практичне засвоєння теоретичних положень, що розглядалися на лекційних заняттях. Під час проведення практичних занять можливе використання різних методів навчання. Оскільки головним завданням такого виду навчальної ро-

боти є формування навичок і вмінь, то основу цих занять мають складати різноманітні вправи (підготовчі, пробні, за зразком, тренувальні, творчі, практичні, графічні, усні, письмові, професійні, технічні та ін.).

Такі заняття, як правило, проводять у лабораторіях або аудиторіях, що обладнані необхідними технічними засобами чи обчислювальною технікою. Викладач, якому доручено проводити практичні заняття, за погодженням із лектором має заздалегідь приготувати необхідні методичні матеріали, також тести, що дозволять виявити рівень засвоєння теоретичних положень, а також набір завдань різного типу складності.

Перед практичними заняттями ставляться завдання, до числа яких входять: поглиблення та закріплення знань, які отримуються під час лекційних занять і в процесі виконання самостійної роботи; формування навичок і вмінь розв'язання поставлених практичних задач і планування; розвиток вмінь аналізувати і узагальнювати отриману інформацію; опанування основних принципів організації виробничої та професійної діяльності; накопичення досвіду організації виробництва та технікою управління ним на початковому рівні; оволодіння задатками керівництва, менеджменту та управління.

Для ефективного проведення практичних занять викладачеві необхідно:

- забезпечити розуміння з боку студентів важливості та необхідності оволодіння базовими теоретичними знаннями;

- створити умови для усвідомлення студентами необхідності вироблення навичок і вмінь, які безпосередньо стосуються професійної діяльності;

- створити оптимальні умови для формування відповідних навичок і умінь; навчити студентів раціональним методам оволодіння навичками і вміннями;

- забезпечити можливість самостійної діяльності кожного студента при вирішенні деяких питань; викладач під час проведення заняття має дотримуватись систематичності й логічної послідовності у формуванні навичок і вмінь студентів;

- щоб розроблені для практичних занять завдання мали чітку професійну спрямованість; вносити в систему практичних занять творчі завдання; організувати систематичний контроль за виконанням практичних завдань;

- постійно заохочувати практичну навчальну діяльність студентів.

Від практики доцільно відмовлятися в разі, коли практичні заняття носять колективний характер, а саме: коли один студент вирішує завдання на дошці, а решта працює на своїх робочих місцях. Потрібно йти шляхом, який буде доцільнішим і ефективнішим: викладач має чітко визначити завдання, провести ознайомлення студентів з основними методами самостійної роботи та допомогти їм зрозуміти необхідний алгоритм дій, а в подальшому необхідно забезпечити самостійну роботу для кожного студента.

В такому випадку всі практичні заняття, незалежно від їх окремих особливостей, значно забезпечать отримання та відпрацювання навичок і вмінь приймати практичні рішення у реальних умовах професійної діяльності, що базуються на теоретичних основах.

Не зважаючи на те, що під час проведення практичних занять відпрацьовуються теми, за якими було проведено лекційні заняття, доцільно, щоб практичній частині передувала невелика теоретична. Це стимулюватиме студентів до використання наукового підходу до виконання практичних робіт та підвищить їх якість.

Проведення практичних занять передбачає пріоритет використання демократичного стилю спілкування та утримання від різких нападів, критики та вимоги жорсткого дотримання основних умов та поставленої мети заняття, що дозволить забезпечити активну участь аудиторії у навчальному процесі.

Ще одним значущим видом занять є лабораторні заняття, на яких студенти під керівництвом викладача особисто проводять натурні або імітаційні експерименти чи досліди з метою експериментальної перевірки й підтвердження певних теоретичних положень дисципліни та набувають практичних навичок роботи з лабораторним обладнанням, устаткуванням, вимірювальною апаратурою, обчислювальною технікою, оволодівають методикою експериментальних досліджень.

Ефективне проведення лабораторних занять потребує підготовлених і спеціально оснащених навчальних лабораторій, в яких використовується устаткування, пристосоване до умов навчання (лабораторні установки, макети тощо). Деякі лабораторні заняття варто проводити безпосередню на виробництві, в умовах реального професійного чи виробничого середовища (на підприємстві, у полі, в науково-дослідному інституті).

Плани, технології та методики проведення лабораторних робіт розробляються на відповідних кафедрах. Недоцільно замінювати лабораторні заняття іншими видами навчальних занять. Потрібно забезпечити особисте виконання кожним студентом всіх лабораторних робіт і оформлення їх результатів.

Організація та проведення лабораторних робіт викладачем передбачає акцентування уваги на таких моментах: змістовне наповнення лабораторних занять; наявність у лабораторіях і кабінетах обладнання, яке відповідає сучасним технологіям виробництва; наявність матеріалів, реактивів, приладів, апаратів; забезпечення максимально можливого самостійного виконання лабораторних робіт студентами; контроль за дотриманням правил техніки безпеки; приділення достатньої уваги навчанню студентів методам виконання такого виду робіт.

Оскільки проведення лабораторних занять передбачає використання обладнання, що становить потенційну небезпеку як для безпосереднього виконавця експерименту, так і для оточуючих, то демократичний стиль спілкування можна використати лише під час обговорення отриманих результатів. Сам процес проведення експериментів вимагає від викладача пильності та вимогливого ставлення до дотримання правил безпеки та організації процесу. Проведення додаткових експериментальних досліджень з ініціативи студентів може здійснюватись лише за умови придатності обладнання для цього та під безпосереднім керівництвом викладача.

Ще одним ефективним у навчальному плані видом занять є семінари. Такі заняття у формі дискусій, участь у яких брали вчені з різних країн світу, були поширені в Києво-Могилянській академії. З 1874-1875 років семінарські та практичні заняття почали широко використовуватися в Київському університеті за ініціативи професора М. Авенаріуса [6].

Проведення семінарських занять створює можливість вирішення таких завдань: поєднання лекційних занять із самостійною навчально-пізнавальною діяльністю студентів, а саме: їх теоретичні знання з практичною підготовкою; забезпечення розвитку умінь, навичок інтелектуальної праці, здатності творчо мислити, уміння користуватись теоретичними знаннями для розв'язання практичних задач; формування у студентів зацікавленості у науково-дослідній роботі з залученням їх до наукових досліджень, що здійснюються кафедрою; забезпечення системного повторення, поглиблення і закріплення знань студентів за певними темами; формування умінь і навичок здійснення різних видів майбутньої професійної чи наукової діяльності; здійснення діагностики і контролю знань студентів з окремих розділів і тем дисципліни, формування умінь і навичок виконання різних видів майбутньої професійної та наукової діяльності.

Семінарські заняття виконують такі основні функції: навчальну, розвивальну, виховну, діагностично-корекційну та функцію контролю.

Методична концепція організації та проведення семінарських занять має визначатись, виходячи з того, що семінарські заняття повинні поєднувати такі властивості, як науковість, доступність, єдність форми і змісту, забезпечення зворотного зв'язку, проблемність тощо; вибір методики проведення семінарів має враховувати особливості, що обумовлені загальною методикою викладання дисципліни та психологічними особливостями конкретної студентської групи; слід забезпечити достатній рівень мотивації навчальної діяльності студентів шляхом, наприклад, прив'язки до майбутньої професійної діяльності; необхідно дотримуватися основних принципів професійної направленості навчання у вищій школі та передбачати міжпредметні зв'язки з іншими дисциплінами, зв'язки з практичним навчанням, що забезпечать формування єдиної системи знань, умінь і навичок студентів; важливим завданням є також формування професійної культури та мислення, вміння самоосвіти; процес проведення семінарів має забезпечувати органічне поєднання теоретичного й дослідно-експериментального шляхів отримання знань; семінарські заняття мають раціонально поєднуватись з лекціями, практичними і лабораторними заняттями та самостійно виконуваною роботою студентів.

Методика управління семінаром визначається багатьма чинниками: основною метою його проведення, педагогічною майстерністю викладача, рівнем готовності та активності студентів тощо.

В плані ефективності професійно-педагогічного спілкування викладач має контролювати власні коментарі та висновки. Вони мають бути кваліфікованими, доказовими, переконливими, містити у собі змістовні рекомендації.

Для забезпечення високої якості проведення семінарських занять викладач має оцінювати і відзначати такі аспекти: чітке та аргументоване формулювання наукової проблеми, рівень поєднання теоретичного матеріалу з його практичною вагою у майбутній професійній діяльності; виокремлення і повідомлення студентам питань з розділів дисципліни, які тісно пов'язані з профіль-

ними дисциплінами; здатність та уміння розпочинати і підтримувати дискусію, конструктивність аналізу у висловлюваннях студентів, їх інформативність та повноту використання відведеного навчального часу на обговорення проблем; інтенсивність проведення семінару, актуальність поставлених питань, присутність елементів дискусії та інтерес аудиторії до основної теми; якість організації самостійної роботи студентів.

За результатами проведеного семінару викладач обов'язково має додатково здійснювати самооцінку та на основі цього визначати або коригувати тему наступного заняття, давати рекомендації щодо підготовки, використання можливих джерел інформації. Враховуючи ставлення студентів до проведеного семінару також можна оцінити якість управління групою, а саме: швидкість встановлення контакту з учасниками семінару, ефективність взаємодії з групою; рівень охоплення студентської аудиторії; критичність власних зауважень; присутність чи відсутність виокремлення певних студентів з аудиторії.

Проведення семінарських занять вимагає від викладача застосування авторитарного і демократичного стилів спілкування, і, ні в якому разі, не використовувати самовідвідний стиль, оскільки процес обговорення проблемних питань може призводити і до виникнення конфліктних ситуацій, які необхідно передбачати та зупиняти на стадії виникнення.

Висновки

Розглянувши можливі варіанти керівництва та професійно-педагогічного спілкування викладача зі студентами, можна зробити висновок, що кожен викладач має свій особистий стиль, який може проявлятися як яскраво виражений типовий, так і у вигляді поєднання різних стилів. Однак використання одного зі стилів як основного вимагає від викладача гнучких змін у формі спілкування та побудови особистісних та педагогічних взаємовідносин із аудиторією залежно від різних ситуацій. Так, викладач має утримуватись від явного особистісного домінування, проявляючи повагу до студента, як до здобувача та майбутнього професіонала, зберігаючи при цьому домінування в професійному плані. Найкращим поєднанням стилів керівництва та професійно-педагогічного спілкування буде стиль, що дозволить максимально повно та ефективно використовувати свої сильні сторони, що, передусім, проявлятимуться у глибині професійних знань та використанні різних педагогічних прийомів у навчальному процесі, також у співпраці з аудиторією, що дозволить вдало приховувати (мінімально проявляючи) деякі слабкі сторони власного темпераменту, характеру та особистості в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К. : Просвіта, 2001. – 416 с.
2. Поліщук О. В. Формування компетенцій з безпеки життєдіяльності в студентів вищих навчальних закладів / О. В. Поліщук, С. В. Репінський, А. В. Слабкий // Педагогіка безпеки. – 2016. – № 1. – С. 72–80.
3. Подоляк Л. Г. Психологія педагогічної комунікативної взаємодії викладача зі студентами [Електронний ресурс] / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – Режим доступу : <http://www.psyh.kiev.ua>
4. Ляудис В. Я. Структура продуктивного учебного взаимодействия // Психолого-педагогические проблемы взаимодействия учителя и учащихся / под ред. А. А. Бодалева. В. Я. Ляудис. — М., 1980.
5. Леонтьев А. А. Педагогическое общение / Леонтьев А. А. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М.–Нальчик, 1996.
6. Подоляк Л. Г. Психологія вищої школи. Практикум : навч. посіб. / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – К. : Каравела, 2008. – 336 с.

REFERENCES

1. Vikova ta pedagogichna psy`xologiya : navch. posib. / O. V. Skry`pchenko, L. V. Doly`ns`ka, Z. V. Ogorodnijchuk ta in. – K. : Prosvita, 2001. – 416 s.
2. Polishhuk O. V. Formuvannya kompetencij z bezpeky` zhy`ttyediyal`nosti v studentiv vy`shhy`x navchal`ny`x zakladiv / O. V. Polishhuk, S. V. Repins`ky`j, A. V. Slabky`j // Pedagogika bezpeky`. – 2016. – № 1. – S. 72–80.
3. Podolyak L. G. Psy`xologiya pedagogichnoyi komunikaty`vnoyi vzayemodiyi vy`kladacha zi studentamy` [Elektronny`j resurs]. / L. G. Podolyak, V. I. Yurchenko. – Rezhym`m dostupu : <http://www.psyh.kiev.ua>
4. Lyaudy`s V. Ya. Struktura produkty`vnogo uchebnogo vzay`modejstvy`ya // Psy`xologo-pedagogy`chesky`e problemy vzay`modejstvy`ya uchytelya y` uchashhy`xsya / Pod red. A. A. Bodaleva. V. Ya. Lyaudy`s. — M., 1980.
5. Leont`ev A. A. Pedagogy`cheskoe obshheny`e. / Leont`ev A. A. – [2-e y`zd., pererab. y` dop.]. – M.–Nal`chy`k, 1996.
6. Podolyak L. G. Psy`xologiya vy`shhoiy shkoly`. Prakty`kum : navch.posib. / L. G. Podolyak, V. I. Yurchenko. – K. : Karavela, 2008. – 336 s.

О. В. Поліщук¹І. В. Севостьянов¹О. В. Христинч¹

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ШЛЯХОМ АКТИВІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ З ВИКЛАДАЧАМИ

¹Вінницький національний технічний університет

В статті показано актуальність використання різних способів керівництва та професійно-педагогічного спілкування, які використовуються викладачами для організації навчального процесу. Варіювання викладачем цих способів та стилів викладання дозволить підвищити ефективність навчального процесу за рахунок розширення можливостей виявлення глибини професійних знань та використання різних педагогічних прийомів у навчальному процесі та у процесі співпраці з аудиторією.

Об'єкт дослідження – способи та методи управління і професійно-педагогічного спілкування викладачів із студентами.

Мета роботи – аналіз та оцінювання ефективності використання типових способів управління та професійно-педагогічного спілкування викладачів із студентами та визначення найбільш ефективних підходів до організації навчального процесу.

Результати аналізу та оцінка можливих варіантів керівництва та професійно-педагогічного спілкування викладача зі студентами вказують на те, що кожен викладач має свій особистий стиль, який може проявлятися як яскраво виражений типовий, так і у вигляді поєднання різних стилів. Однак використання одного зі стилів як основного вимагає від викладача гнучких змін у формі спілкування та побудови особистісних та педагогічних взаємовідносин із аудиторією залежно від різних ситуацій. Так, викладач має утримуватись від явного особистісного домінування, проявляючи повагу до студента, як до здобувача та майбутнього професіонала, зберігаючи при цьому домінування в професійному плані. Найкращим поєднанням стилів керівництва та професійно-педагогічного спілкування буде стиль, що дозволить максимально повно та ефективно використовувати свої сильні сторони, що, передусім, проявлятимуться у глибині професійних знань та використанні різних педагогічних прийомів у навчальному процесі, також у співпраці з аудиторією, що дозволить вдало приховувати (мінімально проявляючи) деякі слабкі сторони власного темпераменту, характеру та особистості в цілому.

Ключові слова: способи управління, професійно-педагогічне спілкування, навчальний процес, методики викладання, професійні знання, педагогічні прийоми.

Поліщук Олександр Васильович, – доцент кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки, e-mail: A_V_Polishchuk@ukr.net.

Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Севостьянов Іван В'чеславович – професор кафедри галузевого машинобудування, e-mail: ivansev@vntu.edu.ua.

Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Христинч Олександр Володимирович – доцент кафедри будівництва, міського господарства та архітектури, e-mail: dockhav@i.ua.

Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

O. V. Polishchuk¹I. V. Sevstyanov¹O. V. Khrystych¹

INCREASING THE QUALITY OF STUDENTS 'TRAINING BY THE WAY OF ACTIVATION OF INTERACTION WITH TEACHERS

¹Vinnytsia National Technical University

Actuality of the use of different methods of management and professionally pedagogical intercourses which are used by teachers for organization of educational process has been presented in the article. Varying of these methods and styles of teaching will allow a teacher to increase the efficiency of educational process due to enhancement exposure of depth of professional knowledge and use of different pedagogical receptions in an educational process and process of collaboration with an audience.

The research object is methods and management methods and pedagogical professional socializing of teachers with students.

The purpose of work is the analysis and estimation of efficiency of the use of typical methods of management and pedagogical professional intercourse of teachers with students and determination of the most effective approaches to organization of educational process.

Analysis and estimation of possible variants of guidance and professionally pedagogical socializing of teacher with students proves that every teacher has the personal style which can show both the typical brightly expressed and a combination of different styles. However the use of one style as the basic one requires from the teacher the flexible changes in

form of socializing and construction of personality and pedagogical mutual relations with an audience depending on different situations. So a teacher must hold back from the obvious personality prevailing before an audience, showing respect in attitude toward a student, as a bread-winner and future professional, keeping here prevailing in a professional plan.

The best combination of styles of guidance and professionally pedagogical intercourse will be style which will allow to use the strong sides maximally full and effectively, that, foremost, will show up in the depth of professional knowledge and use of different pedagogical receptions in an educational process and process of collaboration with an audience, and will allow successfully to hide and minimum show some weak sides of own temperament and character and personality on the whole.

Keywords: management methods, professionally pedagogical intercourse, educational process, teaching methods, professional knowledges, pedagogical receptions.

Polishchuk Oleksandr V. – Assistant Professor, e-mail: A_V_Polishchuk@ukr.net,
Assistant Professor of the Chair of Life Safety.

Vinnitsya National Technical University, 21021, Vinnitsya, Khmelnytske shose, 95.

Sevostyanov Ivan V. – Professor, e-mail: ivansev@vntu.edu.ua,
Professor of the Chair of Branch Mechanical Engineering.

Vinnitsya National Technical University, 21021, Vinnitsya, Khmelnytske shose, 95.

Khrystych Oleksandr V. – Assistant Professor, e-mail: dockhav@i.ua,
Assistant Professor of the Chair of Building, Municipal Economy and Architecture.

Vinnitsya National Technical University, 21021, Vinnitsya, Khmelnytske shose, 95.

А. В. Полищук¹

И. В. Севостьянов¹

А. В. Христинч¹

ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ ПУТЕМ АКТИВИЗАЦИЯ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ С ПРЕПОДАВАТЕЛЯМИ

¹Винницкий национальный технический университет

В статье показана актуальность использования разных способов руководства и профессионально-педагогического общения, которые используются преподавателями для организации учебного процесса. Вариирование преподавателем этих способов и стилей обучения позволит повысить эффективность учебного процесса за счёт расширения возможностей проявления глубины профессиональных знаний и использования разных педагогических приёмов в учебном процессе и процессе сотрудничества с аудиторией.

Объект исследования – способы и методы управления, профессионально-педагогическое общение преподавателей со студентами.

Цель работы – анализ и оценка эффективности использования типичных способов управления и профессионально-педагогического общения преподавателей со студентами, также определения наиболее эффективных подходов к организации учебного процесса.

Анализ и оценка возможных вариантов руководства и профессионально-педагогического общения преподавателя со студентами указывает на то, что каждый преподаватель имеет свой личный стиль, который может проявляться как ярко выраженный типичный, так и в виде сочетания разных стилей. Однако использования одного из стилей как основного требует от преподавателя гибких изменений в форме общения и построения личностных и педагогических взаимоотношений с аудиторией в зависимости от различных ситуаций. Так, преподаватель должен воздерживаться от явного личностного доминирования над аудиторией, проявляя уважение к студенту как к соискателю и будущему профессионалу, сохраняя при этом доминирование в профессиональном плане. Наилучшим сочетанием стилей руководства и профессионально-педагогического общения будет стиль, который позволит максимально полно и эффективно использовать свои сильные стороны, что, прежде всего, будут проявляться в глубине профессиональных знаний и в использовании разных педагогических приёмов в учебном процессе и процессе сотрудничества с аудиторией, позволят удачно скрывать (минимально проявляя) некоторые слабые стороны собственного темперамента, характера и личности в целом.

Ключевые слова: способы управления, профессионально-педагогическое общение, учебный процесс, методики преподавания, профессиональные знания, педагогические приемы.

Полищук Александр Васильевич – доцент кафедры безопасности жизнедеятельности, e-mail: A_V_Polishchuk@ukr.net.

Винницкий национальный технический университет, Винница.

Севастьянов Иван Вячеславович – профессор кафедры отраслевого машиностроения, e-mail: ivansev@vntu.edu.ua.

Винницкий национальный технический университет, Винница.

Христинч Александр Владимирович – доцент кафедры строительства, городского хозяйства и архитектуры, e-mail: dockhav@i.ua.

Винницкий национальный технический университет, Винница.